

ΕΥΝΘΕΩ

IN POSTERIOREM PARTEM CAPITIS II.
EPISTOLÆ D. PAULI AD TITVM

Disputatio prima

Theologica & Philologica

Ανάλυσιν καὶ ἐξήγησιν *Textus*
exhibens,

In *Inchysa Academia Regiomontana,*

Sub Auspicio SS. Trinitatis,

Loco ordinariæ publicè proposita,

PRÆSIDE

M. MATTHÆO REIMERO,

Græc. Lit. P. P. & Facult: Phil:p. t.

DECANO,

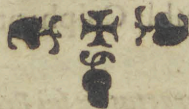
RESPONDENTE

DANIELE Klein/Tilsâ-Prusso,

Alumno Electorali,

IN ACROATERIO MAGNO,

Ad diem 6. Julij, horis ma-
tutinis.

REGIO MONTI PRUSSORVM,

Ex scripta typis Laurentij Segebadij

ANNO M. DC. XXXV.

188

79550

VIROS

*Amplissimum & Consultissimum, Experientissimum, Re-
verendum & Excellentissimos,*

DN: GEORGIUM REIMANNUM,

J. U. D. Eximium, & Nobilissimi Dicafterij aulici, quod
Serenissimo Elect: Brand: Regiomonti Prussorum
est, Consiliarium Dignissimum.

DN: DANIELEM BECKHERUM,

Medic: Licent: ejusdem Professor: Publ: Secund: p. t. Spectabil:
Decanum, & Physicum Regiom: Ordinarium,
& Celeberrimum.

DN: M. LEVINUM POUCHENIUM,

Tertium Theolog: Professore, & aulae Electoralis Praes:
Concionatorem praclarum.

Nec non

*Amplissim: Prudentissimos, & humanitatis splendore in-
signiter Conspicuum*

DN: HENRICUM Göbel /

DN: GEORGIUM Wegner /

Illum Senatorem Reipubl. Palæopol: Hunc Scabinum
Cniphovianæ Spectatissimos.

DN: DANIELEM Pollein /

Civem Reipubl: Cniph: primarium.

*Musarum Evergetas & sui Promotores benevolentissim:
submissâ hac ουδυνόρουσς hujus ἐκζητήσεως dedicatione
debitam animi contestatur observantiam*

DANIEL Klein.

A. A.
THESIS PRIMA.

Fert animus, posterioris partis Capituli secundi Epistolæ B. Pauli ad Titum, quam & ipsa gravitas & mysteriorum divinorum Oeconomi publicæ pro suggestis quotannis commendant voce, ἀνάλυσιν κ' ἐξήγησιν hac quidem disputatione proponere; sequentibus vero quaestiones nonnullas indidem motas, ad Nominis divini gloriam, cælestis veritatis defensionem & Nostri adificationem, ἔνθεον, enodare.

Adspira cæptis, Christe benigne, meis!

II. Ut a. hoc eò fiat dexterius & majore cum fructu, pauca de tùm occasione, scopo, argumento & partitione Epistolæ, tùm ἐπιμὴ ἀκρίβειας partim primi & secundi tertiiq; capit. partim posterioris partis cap. 2. cum priori, ὡς προγνωσιόμενα quædam, præmittemus.

III. *Occasio itaq; & scopus Epistolæ proprius* (unde & argumentum ejus innotescet) hæc fuit: Nobilissimam & amplissimam Insulam maris mediterranei, CRETAM (hodie Candiam mappæ geographicæ appellant) ἐπιλόμην Homero Iliad. β. v. 649. dictam, ad fidem Christi Apostolus converterat, Titumq; Archiepiscopum hoc consilio eidem præfecerat, ut I. constitueret Presbyteros per singulas civitates. 2. ea, quæ ipse Paulus, festinans ad alia loca non potuerat absolvere, corrigeret: sive, ut Crentenses in veritate doctrinæ Evangelicæ semel agnitâ docendo confirmaret, pseudo-doctores, puritatem ejusdem adulterantes, refutaret, moresq; populi emendaret: ut pater ex cap. I, v. 5. c. 2, v. 15. & c. 3, v. 8.

IV. Has igitur muneris sui partes, ut Titus eò feliciter atq; alacrius obiret, & Ecclesia Cretensis de doctrinæ ab ipso partim jam propositæ, partim tunc adhucdum proponendæ certitudine & autoritate minimè dubitaret, sed firmiter crederet, esse *πιστὸν λόγον* c. 3, 8. hac ad Ipsum scriptâ Epistolâ Apostolus docet I. Qualiter comparatos esse, quibus vitiis carere, quibusq; virtutibus ornatos esse deceat Presbyteros, Ecclesijs Cretensibus præficiendos c. I. 2. Quomodo ἐπιδιδόθωσιν s. correctionem morum, cultusq; divini reformationem, tum ætatis sexusq; tum conditionis Auditorum accuratâ ratione habitâ, ita institueri queat, ut non veram duntaxat doctrinam ipsis inculcet, & qui vivere debeant, intimet: sed & typum se ipsum præbeat bonorum operum, doctrinamq; suo exemplo & vitâ propriâ q. animet atq; exornet, c. 2. ad v. usq; 11. argumentis ab universali salutif. gratiæ DEI apparitione, universali totius generis humani redemptione & gratuita credentium omn: justificationis ratione potissimum ductis à v. 11. c. 2. & c. 3. integro.

V. PARTES Epistolæ generales sunt QUATUOR:

I. *ἰσομοιον*, primis 4. versibus cap. primi. 2. *πρόθεσις* ψ. 5. 3. *πραγματεία* sive propositionis ἐκθεσις à ψ. 5. c. 1 ad ψ. 12. c. 3. 4. *ἐπίλογος* ⊕ sive Conclusio: inde ad finem usq;.

VI. Coeterum *πραγματεία*, ut ex propositione ψ. 5. colligere promptum est, DUÆ sunt PARTES: PRIOR *κατάστασις τῶν πρεσβυτέρων ἐν πόλιν*, *constitutio Presbyterorum per singulas civitates*. POSTERIOR, *ἐπιδιδόθωσις τῶν λειπόντων*, *correctio ulterior eorum, quæ ab Apostolo, aliò properante, relicta fuerant, in moribus sc. & cultu divino, Cretensium proprio, emendanda.*

VII. Expeditâ c. I. priori tractationis parte, c. 2. ad partis posterioris, *περὶ τῆς τῶν λειπόντων διορθώσεως* ⊕, *διέξοδον* *rectâ*

rectâ progreditur, exponens, quâ prudentiâ in coetu Auditorum suorum ἐπιδιδόντων instituire morum; qualemque seipsum ὡς ἴσον καλῶν ἔργων præbere debeat c. 2, Ὑ. 7. argumentis *ab universali gratia DE I salutifera patefactione & redemptione per Christum J. præstitâ* potissimum de promptis.

VIII. Unde liquet, caput secundum geminâ cōstare parte: **PRIMA** post μετὰ βασιμ Ὑ. I. tradit παραγγέλματα εἰδικὰ, *præcepta specialia*, eaq; juxta differentiam objecti prædicationis Evangelicæ, sive Cretensium, Titi Auditorum, ab adjunctis sumtam diversa: vel quod idem est, juxta discrimen sexus, ætatis, conditionis & status, differentia, Tito accuratè pensi habenda & prudenter observanda. Quæ omnia συλλήβδω in hanc redigi possunt propositiōnem: Omnes omninò & singuli homines, adeoq; & Cretæi, Evangelij doctrinam amplexi, professionem suam sanctimoniâ vitæ atq; inculpatis exornare moribus debent: cujus tandemcunq; ætatis, sexus & conditionis sint à Ὑ. 2. ad IO. inclusivè.

IX. **ALTERA**, I. προτάσεως hujus sive præceptorum prima parte propositorum, ἀιολογίαν Ὑ. II, 12, 13, 14, 2. ἐπίλογον *partialem* v. 15. subnectit. ἀιολογία (cujus nota h. l. est τὸ ἀιολογικὸν, γάρ) 4. complectitur rationes gravissimas Ὑ. II. & tribus seqq. quibus omnes & singuli ad officia sua quàm studiosissimè obeunda debeant jure moveri.

X. I. à causa efficiente impulsiva ducta est, *gratuitâ nimir. universalis gratia DE I ἐπιφανεία. ἐπεφάνη γάρ*, ait: ἡ χάρις τοῦ θεοῦ. Quæ verba *vetus* vertit; apparuit enim gratia Dei. Sed melius ἡ ἐμφανικώτερον *Erasmus & Beza*, Hieronymum atq; Ambrosium secuti, verbum ἐπεφάνη reddunt, *illuxit*. Apparet n. ut rectè observat *Erasmus*, quod videtur, e-

tiam si non sit: At ἐπιφάνεια, quod (nim. reverā existens) fit conspicuum atq; illustre: & ita quidem, ut αἰφιδίως καὶ ἀπεσδοκῆτως repente & præter expectationem desuper sive ex alto promicet atq; oculis nostris sese ingerat. *Herodian. lib. 3. p. 69, edit. H. Steph.* ἡ δὲ διακόνων καὶ παυανίζων τῶν Βρετανῶν, ὡς δὴ νενικηκότων ἐπιφανῶναι λαίλων στρατηγῶν ὄντων Σεβήρου, σὺν τῷ στρατῷ, ἔρχεν, ἀκμῆνι τε ὄντι καὶ ἐξ ὀμάχης γεγονότι. i. e. Politiano Interprete, *sed in sequētibus jam vitulantibusq; (rectius, pœana canentibus) Britannis ceu planè victoribus, apparuisse ex templo Latum, cum eo, cui præerat, exercitu recenti & qui extra pugnam fuerat. Suidas & Varinus* ἀνοτάτ, ἐπιφάνεαυ esse φάνεαυ ὑπόθεν i. e. desuper sive ex alto illucescere: ὑποφάνεαυ χαμόθεν i. e. ἀπὸ τῆς γῆς, è terra, ex humo vel inferiore loco. Quæ verbi hujus significatio huic loco optimè congruit.

XI. Innuit n. eo Apostolus: 1. hanc ἐπιφάνεαυ esse *opus verè cœlestè ac divinum*, quod nemo hominum suis virtutibus atq; operibus possit promereri; insimul ἀδυναμία nostram in rebus æternam salutem concernentibus arguit. 2. *factam fuisse præter omnium hominum opinionem atq; expectationem*, sicut solent ἐπιφάνεαυ repente fieri καὶ ἀπεσδοκῆτως. Vid. Gen. 28, ψ. 13. & seqq. Exod. 3. ψ. 2. Esa. 6, 1. Act. 2, ψ. 2. 3. *tenebras nostras spirituales*, quibus toti immersi eramus, ante, quàm lux illa gratiosissima nobis illuxisset, Luc. 1, v. 79. Joh. 1, 5. Eph. 5, 8. Esa. 9. 2. c. 61. ψ. 1. & 2. 4. *Discrimen V. & N. T.* In hoc namque illustrius & splendidius gratia illa Dei salutifera illuxit, quàm in isto. Hinc illud nocti, hoc diei assimilatur Rom. 13. 12. In V. omnia obscuriùs proponebantur de Christo sub involucris typorum & sacrificiorum: In N. a. omnia sunt clariora, cessantibus typis ac umbris.

XIII Si quæras, *Quomodo hæc gratia illuxerit?*

R. I. *per ius adoptionis Filij Dei*, Joh. I. v. 14. 1. Tim. 3. 16. 2.
 Tim. I. v. 10: Hic n. illuxit gratia salutifera DEI Patris per
 ardentissimam dilectionem totius generis humani, pec-
 cato petditi, & missionem filij nati ex muliere & facti
 sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret &c. Joh. 3.
 16. Gal. 4. 4. Hic illuxit etiam gratia Dei Filij per adven-
 tum ejus in carnem & redemptionem generis humani; dū
 semen Abrahæ assūpsit Heb. 2, 16. & carne pro nobis pas-
 sus I. Pet. 4. v. 1. peccata nostra ipse pertulit in corpore suo
 super lignum ibid. c. 2, 24: Hic tandem illuxit quoq; gra-
 tia Spir. S. per obumbrationem & sanctificationem vir-
 ginis Mariæ Luc. I. 35. operationem fidei in cordibus no-
 stris, tantorum mysteriorum oblationem, & testimo-
 nium, quod dat Spiritui nostro, nos esse Dei filios Rom.
 8, v. 16. 2. *per prædicationem Evangelij*: Prius quidem
 fuerat per Prophetas sparsim promissa, sed Christo do-
 cente, quasi Solis jubar illuxit: splendidissime autem e-
 micuit Apostolis prædicantibus. Nam tū demū om-
 nibus hominibus hæc gratiæ doctrina fuit proposita,
 idq; mandato Christi, Matth. 28. v. 19. Marc. 16. v. 15.

XIII. *Χάρις Hieronymo in v. 11. hujus cap. Tomo 9. operum,*
glossa ordinaria, & Zanchio, lib. 4. de N. D. Cap. 2. quæst. 4.
est ipse Christus. Sed hic ab illa rectissime distinguitur, ut
causa efficiens meritoria à suo effectu, vel ut fundamentum à
suo fundato. Est n. Christus cum suo merito fundamentum
 hujus gratiæ & hæc in illo fundata est. *Alij* per gratiam
 DEI h. l. intelligunt *Evangelium de Christo*, prout illud
 jam in N. T. innouit. Verū confundunt ipsam gratiam
 cum ejusdem organo s. medio revelationis, oblationis,
 & collationis. Est namq; verbum Evangelij *non ipsa DEI*
gratia, sed ejusdem ὁχνημα καὶ δοχῶν quoddam, per quod Deus
 gratiam suam hominibus ordinariè offert, fidemq; in
 cordi-

cordibus eorum operando communicat. Rom. Io. v. 17.
Rectius itaq; per gratiam DEi hîc intelligitur, interprete
ipso Apostolo c. 3. v. 4. *χρησθήσκει καὶ φιλανθρώπινα ἰσώησθαι ἡμῶν*
θεῶν bonitas & erga homines amor Servatoris nostri DEI, quæ
& ἀγάπη θεῶν vocatur I, Joh. 4. 9, 10.

XIV. Hanc *Gratiam* explicat atq; amplificat Apostolus
I. à *sine s. effectu utili*, dum dicit, quod sit ἡ σωτήριος ἰ. e. σω-
τήριος πρὸς ἕνα, illa salutis procuratrix s. author; vel illa salu-
tifera, quòd salutem æternam, Christi merito partam, affe-
rat. Est n. quasi fons & scaturigo quædam: unde ut alia
bona spiritualia omnia, ita salus quoq; æterna illorum
omnium, respectu nostri, finis ultimus profluxit, Eph. 2,
8. Joh. 3. v. 16. Rom. 6. v. 23.

XV. Hoc a. Epitheto & addito articulo eam discernit
à *Gratia DEI generali*, ad Articulum Creationis, conserva-
tionis & gubernationis rerum omnium s. providentiæ
generalis pertinente: quæ omnibus creaturis communis
est, & quæ talis, ad salutem nostram spiritualem & æter-
nam nihil facit. De qua Psal. 145. 9. Miserationes ejus su-
per omnia opera ejus Et Sap. II. 25. Diligis omnia, quæ
sunt, & nihil odisti, (vel potius, abominaris, βδελύσσει)
eorum, quæ fecisti; nec n. fecisti quicquam, quod haberes
odio v. 26. Quomodo a. posset aliquid permanere, nisi
tu voluisses? aut quod à te vocatum non esset, conserva-
retur? Confer etiam c. I4. v. 3.

XVI. Præterea duo in his verbis (ἡ χάρις τῶν θεῶν ἡ σω-
τήριος) observanda veniunt i. *usus articuli duplicati*, quòd
prædicato additus subjectum sive substantivum, cum suo
articulo præmissum, plenius exponat, distinguat aut ἐξο-
χὴν ejusdem ἐμφαντικῶς denotet, exponaturq; haud ma-
lè nonnunquam per pronomèn demonstrativ. ILLE ut
h. I. Illuxit ἡ χάρις τῶν θεῶν sc. non generalis, creationis, con-
serva-

servationis & gubernationis rerum omnium, quæ in primo symboli Apostolici Articulo consideratur: sed ἡ σωτηρία, ILLA sc. *salutifera, nim. redemptionis, justificationis & sanctificationis, quæ in secundo & tertio ejusdem symboli articulo attenditur*. Sic Joh. 6, v. 14. οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφητῆς, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον, Hic est verè Propheta ille (puta, non quales V.T. fuerunt, sed) magnus & eximius, quem Deus olim populo suo promiserat per Mosen Deut. 18, 18. quiq; adeò venturus erat in mundum, sive Messias. Et cap. 10, v. 14. Εγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Ego sum Pastor (sc. non gregarius quispiam, sed) insignis & primarius ille, de quo Propheta vaticinati sunt, nim. David Psal. 23. Esa. c. 40, II. Ezech. c. 34, v. II. & seqq. item v. 23. & c. 37, 24 Zach. II, 7. c. 13, 7. qui animam meam pono pro ovibus meis, Joh. 10, 15. vid. etiam Matth. 16, 16. cap. 26, 26. Luc. 15, v. 22, 23, 27, & 30. &c.

XVII. 2. ἐναλλαγή τῶν γένεω Αἰθιοπική, quâ *substantivo feminino adjungitur adjectivum generis masculini*. καὶ γὰρ ἀντὶ τῶν θηλυκῶν, αρσενικῶν ὀνομασίων κέχρηται (οἱ Αἰθιοπικοὶ) καταλήξεσιν, ait Corinthus de Dial. Att. Artic. s. sect. 22, i. e. *Etenim pro femininis, masculinorum nominum utuntur terminationibus*. Sic dicitur σωτηρία αἰώνι. Heb. 5, 9. ζωὴ αἰώνι. Tit. I, v. 2, c. 3, 7. κόλασις Matth. 25, 46. δόξη 2. Tim. 2, 10. &c. pro αἰώνια, quemadmodum 2. Thes. 2, v. 16. παρέκλησις αἰώνια & Ebr. 9, v. 12. αἰώνια λύτρωσις legitur. Sic μάταια. θρησκεία Jacob. 1, v. 26. Et, ὄκνῶ μὴ μάταια ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται, vereor, ne irrita vobis hæc expeditio fiat, Olynth. I, pro ματαία; quod fœm. legitur 1. Cor. 15, 17. ματαία ἡ πίστις ὑμῶν & 1. Pet. 1, v. 18. sic στρατὶα ἑρανι. Luc. 2, 13. Et ἑρανι. ὀπτασία Act. 26, 19. pro, ἑρανία: quod fœmin. legitur in Ajace flagell. pag. 13. edit. H. Steph. ἄταν ἑρανίαν φλέγων, noxam cœlestem incendens i. e. explicante Schol. Gr.

ζωπυ

ζωπυρών ἢ ἀναγείρων ἔσαν τὴν ἐκ τῆς ἕραν ἔπιπεμφθεῖσαν i. e. fuscitans malum cælitus immissum, Sic apud Sophocel. in Ajace, βάρβαρον γλώσσα, & in Electr. βάρβαρον ἄια, pro βαρβαρά. Sic h. ἡ χάρις ἡ σωτήριος, pro ἡ σωτήρια, si Camerario credimus. Vide de hac enallage doctis. Budæum Comment. L. Gr. Col. 1498. & seqq. edit An. 1557. apud Episcop.

XVIII *Vulgatus* (quem falsò Hieronymum fuisse nonnulli putant) τὸ σωτήριος vertit, *Salvatoris nostri*. Legisse igitur videtur, ut & *Hieronymus* & *Ambrosius*. σωτήριος ἡμῶν ex cap. 3. v. 4. verùm cum omnes codices Græci, quos mihi quidem videre contigit, ut & *Chrysostomus* & *Theophyl.* συμφώνως legant σωτήριος, meritò hanc lectionem retinemus.

XIX. Cæterum explicat atq; amplificat hanc gratiam DEI. 2. *ab Objecti latitudine, amplitudine*; quod salutaris illuxerit, non paucis duntaxat quibusdam, absoluto decreto electis aut quibusvis hominum generibus atq; ordinibus, ut volunt Calvinus, & ipsius discipuli: sed OMNIBUS in Adamo perditis & singulis hominibus, *nemine prorsus excepto*, v. II.

XX. 3. *ab adjuncto officio pædagogico* (παιδεύσει ἡμᾶς) quod nos ut *pueros more præceptoris* erudiat. Hoc n. propriè τὸ παιδεύειν declarat, nim. pueros (qui simpliciter credunt suorum parentum & præceptorum verbis) ignorantes atq; ad vitia pronos in literis ac moribus informare. Descendit n. à nomine παῖς puer. Ita de Mose Protomartyr N. T. Stephanus dicit, quod (à prima sc. pueritia) ἐπαιδεύθη πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων, Act. 7. v. 22. Et de se ipso Apostolus Gentium, quod Tarfi Ciciiliæ sit educatus ad pedes Gamielis, πεπαιδευμένος κτ' ἀλεξβειαν τῆ πατρῴου γλώσσῃ eruditus accuratè in patria lege, ibid. c. 22. v. 3. sc.

v. 3. sc. παιδιόθεν ἢ ἀπὸ βρέφους 2. Tim. 3. v. 15. Aliàs in genere significat erudire, docere, instituere, informare: ut I. Tim. 1. 20. 2. Tim. 2. v. 25. & ap. Xenoph. l. 1. παιδ. pag. 6. citè castigare, ut Luc. 23, v. 16, & 22. I. Cor. II. 32. Hebr. 12, v. 6. 10. Apoc. 3, 19. Deut. 8, 5. Ex quibus prima significatio huic loco videtur convenientissima, In rebus namq; divinis omnes sumus infantes & pueri, qui Pædagogo opus habemus. Non tn. significationes reliquas, utpote nihil incommodi habentes, hic repudiatas volumus.

XXI. Officium hoc Pædagogicum insuper explicatur atq; amplificatur causâ finali geminâ: prior ἀποφατικῶς ἢ κατ' ἄρσιν exprimitur, docens, quid omittere & fugere debemus: ut sc. abnegemus i. e. fugiamus, odio prosequamur, detestemur I. τὴν ἀσεβειαν, impietatem, i. e. non solum ἰδωλολατρείαν ἢ ψευδοδιδάγματα, idolorum cultum & prava dogmata, s. falsam religionem & venenatam doctrinam, ut exponunt Chrysostomus, & qui hunc κατὰ πόδα sequitur, Theophylactus: sed & omnia ac singula vitia atq; peccata, quæ contra primam Decalogi tabulam veniunt aut committuntur: : qualia sunt; (1) ignorantia essentiæ & voluntatis divinæ (2) incredulitas. (3) superstitio. (4) carentia timoris DOMINI (5) securitas carnalis & contemptus DEI (6) impatientia & murmuratio adversus Deum. (7) Fiducia hypocritica, præsumptio & confidentia humanorum auxiliorum &c. Quo significatu vox ἀσεβείας etiam sumitur Rom. I; 18. c. II. 26. 2. Tim. 2. 16. sicut contra ἐυσεβείαν sæpenotat virtutes primæ Tabulæ Decalogi, adeoq; totum cultum DEI sincerum, & religionem sanam, ut I. Tim. 2, 2. c. 3, 16. c. 4, 8. ut & ejus conjugatum ἐυσεβῶς hoc ipso versu. B. Lutherus in post. Ecclesiast. part. 1. fol. 50. fatetur se vocem græcam ἀσεβείας, quæ Latinis impietas, Hebræis עוון appelletur, voce Germanicâ nullâ posse assequi: ideoq;

B

tran-

transtulisse eam ein vngöttlich / oder Gottlos Wesen.
 Sed nec Latinam Græcamq; dictionem emphasin Hebræ-
 æ ex asse exprimere; ושר namq; propriè significare pec-
 catum illud, quando Deus non colitur, h. e. quando ei
 non credimus, verâ fiduciâ ab ipso non pendemus, non
 timemus, nec ipsi nos totos addicimus, ejus providentiæ
 omnia non committimus, nec Deum esse finimus. Quo
 in peccato profundè quidem hæreant crassi & notorij
 peccatores: longè v. profundius sancti, docti, clerici,
 (quos spirituales vocant) qui mundo & sibi ipsis probi
 videantur, operibus suis confisi. *Breviter; omnes eos, qui
 mera bonitati & gratia DEI sese non committant & vivant,
 esse impios, licet præ insigni sanctitate mortuos exsuscitent, vir-
 gines sint & pleni omnium virtutum.* Quos nominari vellet
 gnadlose oder glaublose menschen. Se autem eos appella-
 turum, Gottlose &c. Vide inibi plura.

XXII. 2. τὰς κοινὰς ἐπιθυμίας, mundanas concupiscen-
 tias i. e. omnia & singula vitia atq; peccata cum præceptis
 secunda tabula Decalogi pugnancia, interna & externa, quæ
 homo partim contra seipsum, partim contra proximum deli-
 gnat. Gal. 5. v. 16 & 24. vocat ἐπιθυμίας ἡ πᾶσι κατὰ σαρξός, quo-
 rum prolixus ibid. v. 19, 20 & 21. ab Apostolo texitur
 Catálogus, κοινὰ α. sive mundanae vocantur ratione 1. cau-
 sa efficientis, Dei vid. & Principis hujus mundi s. Diaboli
 2. Cor. 4, 4. Joh. 12, 31, c. 14. 30. c. 16. 11. 2. *subjecti ἐν πάσ-
 ξεις*, quia in hominibus mundanis s. mundo huic rebus-
 què caducis deditis hærent. 3. *Objecti*, quia circa res mun-
 danas, honores, divitias, voluptates, ex cibo, potu, vene-
 re oriundas, occupantur, secundum illud Apostoli 1. Joh.
 2, 16. Quicquid est in mundo, cupiditas carnis, concupi-
 scentia oculorum & fastus vitæ, non est ex Patre, sed ex
 mundo est. Hinc Poeta Christianus:

Ambi-

transtulisse eam ein vngöttlich / oder Gottlos Wesen. Sed nec Latinam Græcamq; dictionem emphasin Hebrææ ex asse exprimere; ושר namq; propriè significare peccatum illud, quando Deus non colitur, h. e. quando ei non credimus, verâ fiduciâ ab ipso non pendemus, non timemus, nec ipsi nos totos addicimus, ejus providentiæ omnia non committimus, nec Deum esse sinimus. Quo in peccato profundè quidem hæreant crassi & notorij peccatores: longè v. profundius sancti, docti, clerici, (quos spirituales vocant) qui mundo & sibi ipsis probi videantur, operibus suis confisi. *Breviter; omnes eos, qui mera bonitati & gratia DEI sese non committant & vivant esse impios, licet præ insigni sanctitate mortuos exsuscitent, virgines sint & pleni omnium virtutum.* Quos nominari vellet gnadlose oder glaublose menschen. Se autem eos appellaturum, Gottlose &c. Vide inibi plura.

XXII. 2. τὰς κοινὰς ἐπιθυμίας, mundanas concupiscentias i. e. omnia & singula vitia atq; peccata cum præceptis *secundæ tabule Decalogi* pugnancia, interna & externa, quæ homo partim contra seipsum, partim contra proximum defignat. Gal. 5. v. 16 & 24. vocat ἐπιθυμίας ἢ παθὴν κατὰ σαρκός, quorum prolixus ibid. v. 19, 20 & 21. ab Apostolo textitur Catalogus, κοινὰ a. sive mundana vocantur ratione 1. causa efficiētis, Dei vid. & Principis hujus mundi s. Diaboli 2. Cor. 4, 4. Joh. 12, 31, c. 14. 30. c. 16. 1). 2. *subiecti* ἐν πάσῃ ζωῇ, quia in hominibus mundanis s. mundo huic rebus, quæ caducis deditis hærent. 3. *Objecti*, quia circa res mundanas, honores, divitias, voluptates, ex cibo, potu, venere oriundas, occupantur, secundum illud Apostoli 1. Joh. 2, 16. Quicquid est in mundo, cupiditas carnis, concupiscentia oculorum & fastus vitæ, non est ex Patre, sed ex mundo est. Hinc *Poeta Christianus*:

Ambi-

*Ambitiosus honor, & opes & fœda voluptas:
Hæc tria pro irino Numine Mundus habet.*

X XIII Posterior κατὰ Φαλήκως ἢ κατὰ θέσιν exponit, quid
facere debeamus: ἰνα, αἰσωφρόνας, καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσω-
μεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, i. e. ut sobriè & justè & piè vivamus in
hoc seculo. Quibus verbis tres q. classes bonorum ope-
rum Apostolus constituit.

X XIII Σωφροσύνη Nos ipsos respicit, & requirit corporis
disciplinam, cupiditatum, affectuum, actionumq; omni-
um moderationem i. e. temperantiam, sobrietatem, ca-
stilitatem, mansuetudinem.

XXV. Δικαιοσύνη proximum respicit & complectitur
omnia humanitatis officia juxta normam 2dæ Tabulæ De-
calogi proximo debita; ut exhibeatur 1. superioribus obedi-
tia & reverentia: quarum altera cordis, altera corporis est. 2.
Nec n. sufficit exterius obtemperare Majoribus nostris, nisi ex-
intimo cordis affectu sublimer sentiamus de eis. 2. Aequalibus 22
consilium et auxiliū. Hæc n. volumus, ut et ipsi nobis impēdant: 22
consilium, quod erudiatur ignorātia nostra: auxiliū, quod juve- 22
tur infirmitas nostra. 3. Inferioribus custodia & disciplina. 22
Custodia quidem, ut possit cavere peccatum: disciplina v. ut 22
quod minus cavet, minimè maneat impunitum: quemadmo-
dum devotissimus Patrum Bernhardus loquitur serm. 3.
de Adventu Domini. Breviter: Hæc virtus utpotè suum
unicuiq; tribuens præcipit, ut nos proximo ea faciamus,
quæcumq; nobis ipsis ab illo fieri vel non fieri cupimus. Hæc n.
est Lex & Prophetæ, Matth. 7, 12. Luc. 6, 31. Tob. 4, 16.

X XVI. Ευσεβεία Deum respicit, & cultus primæ Tabulæ
Deo debitos complectitur, v. g. 1. agnitionem DEi è verbo
ipsius patefacto. 2. Timorem. 3. Dilectionem DEi. 4. Fi-
duciam in Deum. 5. Humilitatem. 6. Patientiam. 7. Spem.

8. Reverentiam nominis divini. 9. Invocationem & adorationem. 10. Gratiarum actionem &c.

XXVII. Hisigitur tribus Adverbijs omnes virtutes ac bona opera prima & secunda tabula Decalogi comprehendit Apostolus. De quibus prolixè docentes vide Dn. D. Chemnit. 2. parte L. T. in explic. Dec. D. David Chytr. in R. Vita. D. Gerhard. L. T. tom. 3. loc. 15. qui est de Leg. Moral. & D. Theod. Inst. Cat. de 10. præc.

XXVIII. Cæterum circa calcem v. 12. superioribus additur *περοδιορισμός*, nim. *sic nobis esse vivendum ἐν τῷ νῦν αἰῶνι*, in hoc seculo s. mundo. Ubi observa 1. ἐλεπήκως hæc verba dici, pro ὄντες ἢ διάγοντες ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, dum in hoc seculo sumus aut versamur: vel ὄντες, in seculo quod nunc est s. in presenti seculo, 2. monere nos. (1.) studium pietatis, justitiæ & temperantiæ non esse differendum in alterum seculum, sed in hoc strenuè urgendum: *præsens n. inquit Theophylactus, certamen habet: futurum a. premium & retributiones.* (2.) in studio pietatis constanter ad finem usq; vitæ perseverandum & conatu omni progrediendum esse. Qui n. perseveraverit usq; ad finem, hic salvabitur Matth. 10, 22, c. 24, 15. Apoc. 2, 10. (3) pios, licet in hoc seculo vivant, quod non abs re *πυηρόν*, malum dicitur Gal. 1, 4. non tamen esse de hoc mundo, Joh. 17, v. 14. & 16. *κὴ μὴ συζημαλιζέσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ*, nec conformare se huic seculo, Rom. 12, 4. sed vi salutiferæ Gratiæ Dei esse *veluti rosam inter spinas, in media q. popina sobrios, in mediana temperantes & pudicos, in medio χορείῳ sceleratorumq; contubernio modestos ac pios, in medio latronum Speleo justos:* quibus exemplis hunc textum B. Lutherus illustrat in Postill. Eccles. part. 1. fol. 52.

XXIX. II. αἰολογία ratio primam confirmans, est v. 13. *ab effectu consequente*, vel, ut Rhetores vocant, *ἀπὸ τῆς συμφο-*

ἔυμφοίροντες) ab utili sine premio priorum deprompta: πρὸς ἀ-
δεχόμενοι expectantes), τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, beatam spem.
2. καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τῆς μεγάλης θεῶν gloriosam appariti-
onem magni Dei.

XXV. προσδεχόμενοι (h. l. idem quod προσδοκῶντες) di-
cuntur, qui futurum aliquid vel sine vel cum desiderio
praestolantur, ut Jacob Patriarcha τὴν σωτηρίαν τῶν κυρίων,
Gen. 49, 18. anima Regij Vatis Deum Psal. 42. 2. Simeon
παράκλησιν τῷ Ἰσραὴλ Luc. 2, 25. omnes pij Hierosolymis
λύτρωσιν ibid. v. 38. Josephus Arimathæus τὴν βασιλείαν
τῆς θεῶν, c. 23, 5). Et B. Apostolus τὴν ἐπιφάνειαν κυρίων καὶ τῆς
δικαιοσύνης σέφανον 2. Tim. 4, 8.

XXXI. μακαρίαν ἐλπίδα videtur Apostolus, καὶ οὐ πάλ-
λα γῆν vocare τὴν ἠλπισμένην μακαριότητα, speratam nimirum
aeternam beatitudinem s. vitam aeternam ac beatam, omniaque
caelestia bona, in Evangelio nobis propter Christum
promissa, quæ speramus nos post hanc vitam in resurre-
ctione justorum percepturos. Spes n. hoc l. pro objecto spei,
s. bonis speratis μετὰ νου μικρῶς ponitur, ut & Rom. 8. 24. Eph.
1, 18. Gal. 5, 5. Coloss. 1, 5. Haud dissimili modo loquendi
B. Petrus utitur 1. Pet. 1, 3. quod Pater Domini nostri I. C.
regeneravit nos ex multâ suâ misericordiâ εἰς ἐλπίδα ζωῆς
i. e. ἠλπισμένην ζωὴν. s. ut v. 4. ἐζηγητικῶς addit, εἰς κληρονομί-
αν ἀφθάρτου, καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν ἕρανοις
εἰς ἡμᾶς. Ita πῆσι Gal. 3, 23. & 25. per eandem adjuncti me-
tonymiam rem creditam s. primarium fidei objectum no-
tat, nempe Christum cum suo merito: quemadmodum
& Rom. 4, 5. & 9.

XXXII. ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τῆς μεγάλης θεῶν καὶ σωτηρίας
ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Vulgata vertit, adventum glorie Magni
Dei & Servatoris nostri I. C. per Hebraïsmum, quo duorum
Substantivorum posterius epitheti seu adjectivi loco po-
nitur

nitur, non infrequentem in N. T. ut Luc. 16, 8, 9. c. 18, 6. Act. 7, 30, 2. Thes. 1, 8. Rom. 12, 20. Eph. 2, 2. c. 5. 6. Sed *rectius & latinius* redditur, *gloriosam apparitionem &c.* per quam intelligit *secundum ejus adventum ad judicium*, quē adventum gloriæ i. e. gloriosum nuncupat, ut eum ab adventu primo discernat, qui erat humilis & contemptus. Observat n. *Chrysostomus* tūm in h. l. tūm in homil. de Baptismo Christi; ἐπιφάνειαν s. adventum Christi duplicem h. l. ostendi; priorem gratiæ; posteriorem retributionis & justitiæ. Δύο, inquit, δέκνουσιν ἐν ταῦτα ἐπιφάνειαν, καὶ γὰρ εἰς δύο. ἡ μὲν πρώτη χάριτος, ἡ δὲ δεύτερη ἀνταποδόσεως καὶ δικαίης. De priore (Homil. dicta de Bapt.) affert hujus capituli v. 11. cui addi poterit eximius ille locus 2. Tim. 1. v. 10, & c. 4. v. 1, & 8.

XXXIII. Porro, *Quis sit, quem magnum DEVM vocat*, ἐπισημηλικῶς declarat, dum addit; & *Servatoris nostri JESU CHRISTI*. Ubi notatu digna est ejusdem Græci Patris expositio: qui, τὸ μέγας, ait; ἐπὶ θεῶ ὅταν λέγη, καὶ πρὸς τὸ μέγας φησὶ, ἀλλ' ἀπλύτως μέγας, μεθ' ὃν οὐκ ἂν εἴη μέγας ἐπὶ καὶ πρὸς τί ἐστίν. εἰ δὲ πρὸς π, καὶ σύγκρισιν καὶ ἐ φύσει μέγας. Νῦν δὲ ἀσυγκριτῶς μέγας, i. e. hoc (nomen) magnus, de DEO quando dicit, non ad aliquid sive relativè, magnus dicit, sed absolutè magnus, post quem nemo magnus esse queat: quando quidem non relativè magnus est. Quod si ad aliquid diceretur, per comparisonem, non per naturam magnus esset. At nunc magnus citra comparisonem est

XXXIII. *Sensus igitur secundi hujus Argumenti Apostol. v. 13. hic est: Quicumq; expectant speratam illam beatitudinem æternam, omniaq; cœlestia bona, & illustrem illum gloriæ adventum Magni illius Dei, Salvatoris nim. nostri Jesu Christi: illos oportet, abnegata impietate & mundanis concupiscētijs professionem suam factimoniā vitæ*

vitaē atq; inculpatis exornare moribus atq; adeò sobriè,
justè & piè vivere in hoc seculo. At Cretenſes, Evangelii
doctrinam amplexi, imò nos Christiani omnes expecta-
mus speratam illam beatitudinem. E.

XXXV. III. ἀλλοιογίας ratio à causa Redemptionis Effici-
ente meritoria & simul Formalis. à modo ejusdem, traditione
puta & oblatione sui ipsius sumpta est, N. 14. ὅς ἑδωκεν ἑαυτὸν
ὑπὲρ ἡμῶν, qui dedit semetipsum pro nobis sc. peccatori-
bus & inimicis suis, Rom. 5, v. 8. & 10. nim: in vitam æ-
rumnis plenissimam; imò passionem ac mortem crucis
acerbissimam & ignominiosissimam, Philip: 7, 8. Æquis-
simum igitur est, ut omnes doctrinam Christi amplexi
(adeoq; & Cretenſes) professionem nostram sanctimo-
niã vitæ atq; inculpatis moribus gratitudinis ergò exor-
nemus, & sobriè, justè, pièq; vivendo corpora nostra præ-
beamus hostiam viventem, sanctam, acceptam Redem-
tori nostro, Rom. 12, 1.

XXXVI. B. Hieronymus tom. IX. oper. in v. 20. cap. 2. ad
Galat. diversitatem traditionis hujus & aliarum explicans:
Et Pater, inquit, tradidit Filium (Rom. 8, 23.) & Filius ipse
se tradidit, (Gal. 2, 20. Eph. 5, 25. Tit. 2, 14.) Et Judas & „
Sacerdotes cum Principibus tradiderunt: (Math. 26, 48. c. „
27, v. 18.) Et ad extremum traditum sibi tradidit ipse Pila- „
tus: (ibid. v. 26. Marc. 15, 15. Luc. 23, 25. Joh. 19, 16.) „
Sed Pater tradidit, ut salvaret perditum mundum: JEsus ipse „
se tradidit, ut Patris suamq; faceret voluntatem: Judas a. & „
Sacerdotes & seniores populi & Pilatus vitam morti nescii „
tradiderunt. Quæ cum ipsa quoq; se pro nostra salute tradide- „
rit, beatus multumq; felix, qui, vivente in se Christo, per sin- „
gulas cogitationes & opera potest dicere: In fide vivo Filij Dei „
qui dilexisti me & tradidisti semetipsum pro me,

XXXVII. IV. αἰτιολογίας ratio ab effectu & sine traditi-
 onis hujus i. e. passionis & mortis Dominicæ ducta est, qui du-
 plex: 1. ἵνα λύτρωσται ἡμᾶς ἀπὸ πῶσις ἀνομιῶν, ut nos (capti-
 vos) ab omni iniquitate sc. peccato, puta tam originali, quam
 actuali, eorundemq; culpâ & poenâ, remissis tùm illis,
 tùm ista, tùm hac & imputatâ justiciâ propriâ I. Cor. 1,
 30. 2. Cor. 5, 2). liberaret, persoluto sc. non corruptibili-
 um auri & argenti, sed preciosissimi sanguinis sui, ut po-
 tē agni inculpati & incontaminati pro nobis effusi, λύτρω
 1. Pet. 1, v. 18. & 19. Act. 20, 28. Apoc. 5, 9. & traditâ ani-
 mâ s. vitâ suâ Matth. 20, 28. Marc. 10, 45. Nam verbum
 λύτρωμι, h. l. idem est cum λύτρω signific. redimo & pro-
 priè quidem ἀιχμαλώτους, captivos, persoluto λύτρω s. re-
 demtionis precio. Hinc λύτρω sunt δῶρα τὰ ἐπὶ ἐλευθερίᾳ
 ἀιχμαλώτων διδόμενα, παρὰ τὸ λύω, λύσω (Varin: Lex. m. col.
 1199. 47. & 48.) Legitur in N. T. Matth. 20, 28. Marc.
 10, 45. Et compositum ἀνίλυτρον I. Tim. 2, v. 6. quod
 propriè denotat redemptionis precium vicissim pro capti-
 vis datum, quando sc. caput capite redimitur. Ita nimir.
 Christus seipsum dedit pro nobis, qui à Diabolo captivi
 tenebamur, ut nos in libertatem vindicaret. Hinc ζήλωσι-
 κὸν, λύτρωσις, redemptio, qui est ipse actus taliter liberandi
 Luc. 1, 68. c. 2, 38. Heb. 9, 12. & composit. ἀπολύτρωσις
 Luc. 21. 28. Rom. 3, 24, c. 8, 27. I. Cor. 1, 30. Eph. 1. 7.
 & 14, c. 4, 3). &c. & ἐκλύτρωσις, ejusdem cum prioribus si-
 gnificationis, Num. 3, 49.

XX XVIII. 2. effectus tradition. Dominicæ est, ἵνα καθά-
 ρισῆται τὸ λαὸν περιεσίον, ζηλώσει καὶ ἁλῶν ἔργων, ut purificaret
 sibi populum peculiarem cum Zelo quodam facientem opera bo-
 na. καθάρσις sc. 1. per δικαιοσύνην, justificationem i. e. remissi-
 onem peccatorum, aspersione sui sanguinis & mundati-
 one nostri, quæ fit per fidem, imputatâ nobis, ut dictum,
 justi-

justiciã suã, Heb. 9. & 14. c. 13, 12. I. Joh. 1, 7, I. Cor. 6.
 II, 2. *περιουσίαν*, *sanctificationem*, quæ fit per Spiritum S.
 mortificantem veterem Adamum, & novos motus in
 cordibus nostris excitantem, ut bona opera facere inci-
 piamus, 2. Thes. 2, 13. I. Pet. 1, 2. *λαὸν περιούσιον* i. e. *popu-
 lum peculiarem, proprium, eximium, quem Deus sibi in peculi-
 um & hereditatem à mundo elegit & segregavit.* Perperam
 v. *vulgat.* vertit in *populum acceptabilem.* Græci n. *περιούσιον*
 vocant ea, quæ cum supersint, à nobis reconduntur, &
 pro maximè proprijs & gratis facultatibus habentur, q.
 opes charissimæ & preciosissimæ. Hoc autem vocabulum
 finxerunt *Græci interpretes* (ut & *ἐπίσιον*, Matth. 6, II.)
 quod postea usurpare non dubitarunt *B. Apostol.* h. 1. &
 disertissimi quiq; Theologi, ut *Chrysostomus & Nazianz.*
consentibus Beza à hîc & H. Stephano thes. L. Gr. Tom. 1. Col.
1136. A. Est. à περιούσια, quam vocem Varinus in Col. 1485.
 24. exponit per *περίσσειαν, πλεονασμὸν, ὑπεροχὴν, ἀσύγκρι-
 τὸν ὑψίστην*, abundantiam, exuperantiam, copiam, tantam
 substantiam, s. opes tantas, ut aliæ cum ijs comparari ne-
 queant, à *περίεμι* supersum, abundo: *λαὸν* v. *περίσιον* per
ἐγκλήσον, acquisitum, comparatum sc. *διὰ τῆς ἰδίας ἀίματι*.
*Act. 20, 28. B. Hieronymus Comment. h. 1. (observante E-
 rasmo in Annotat.) negat se à quopiam secularium perito
 literarum potuisse discere, quid esset περιούσιον: verùm ex
 Deuteron. (puta c. 7, v. 6.) collegisse, unde Paulus hunc
 locum sumfille videatur: ut esset ei in populum accepta-
 bilem (rectiùs, peculiarem, specialem, si in populum
 peculiij) ex omnibus populis. Rursus in Psal. 135, 4. Ele-
 git te Dominus in possessionem sibi. Quod dictum est,
 in possessionem, LXX ac Theodotion transtulerunt. *πε-
 ριουσίαν*: *Aquila & Quinta editio, περιούσιον*, syllabæ commu-
 tatione factâ, non sensus, *Symmachus* pro eo, quod est in*

Græco *περίσιον*, in Hebr. *הגד*, expressit *ἐξαιρεσιον*, h. e. *gregiū vel precipuum*, pro eo, quod idem in alio volumine, Latino sermone utens, *peculiarem* interpretatus est. Hæc & plura alia Erasmus ad vocem *ἐπίσιον* quem, si libet. vide. Confer etiã Exod. 19, 5. Deut. 14, 2. 1. Paralip. 29, 3. Eccles. 2. 8. Mal. 3, 17. quibus in locis omnibus vox Hebr. *הגד* à LXX. Aquilâ & Theodotione redditur *ἐξαισιον*, vel *περισπασμός*, vel *ἐξαιρεσιον*, vel *ἐπισησιον*. B. Lutherus in vers. Germ. reddit, ein Volck zum eigenthumb. Et in P. E. part. 1. fol. 54. B. sic declarat: Das Wörlein Perisision/ heisset etwas eigens/ wie ein sonderlich eigen Erbgutt oder Habe besessen wird. Denn Gottes Volck wird in der Schrift Gottes Erbgut genennet/ daß wie ein Hausvater sein Erbgut erbeitet/ übet vnd bessert / also Christus auch durch den Glauben vnser Erbheer treibet vnd arbeitet vnß/ daß wir täglich besser vnd fruchtbarer werden. Siehe also macht der Glaub vnß nicht allein Frey von Sünden/ sondern auch Christo zum eigen Erbgut/ daß er sich als deß seinen annimbt vnd beschützet. *Ἡλιώτης* v. καλῶν ἔργων vocat Apostolus, *populum qui non coacte sequitur & frigidè, sed spontaneo spiritu, magno cum Zelo & fervore ea faceret, studiosum & ardentem bonorum operum, ita ut alter alterum præversere & superare benè operando cum contentione quâdam annisatur.* Est n. *ῥηγουικόν* à *Ἡλιώ* i. e. *æmulor, ardenti imitandi studio ducor, ita quidem, ut eum, quem imitor, vincere modis omnibus coner.* à *Ἡλιός*, *æmulatio* & *vehemens & fervidum imitandi studium*, quod à *ἱέω*, *ferveo*, ob adiunctum *fervorem & vehementiam*.

XXXIX. v. 15. *ἐπίλογος* s. *Conclusio partialis habetur*, eaq; *παρανετική*, Titum concernens, quò quatuor eidem inculcat: 1. *ἰωὺ ἀλάλει*. *hæc loquere s. prædica, doce, inculca*, quæ nim: de universali Gratia Dei, de redemptione nostri

nostri & glorioso adventu Christi, de spe æternæ beatitudinis, de abnegatione impietatis, mundanarumq; voluptatum & studio virtutum nunc tradidi. 2. καὶ παρακάλει & exhortare ut abnegatâ impietate, peccata omnia & actiones cum Lege Dei pugnantes fugiant, & sectentur pietatem, justiciam & sobrietatem. 3. ἐλεγχε, argue & refuta, huic sanæ doctrinæ contradicentes, reprehende, corripe & objurga immorigeros, qui doctrinæ & adhortationi locum dare nolunt. Parem παράνοσον vid. 2. Tim. 4, 2.

X L. Explicat a. & amplificat has παρανοσεις modo, quo eas proponere & has muneris sui partes expedire Titus debeat, dum addit: μετὰ πάσης ἐπιταγῆς cum omni imperio, officij eum & dignitatis suæ admonens, quod non privati hominis, sed Legati Dei personam in Ecclesia Cretensi sustineat 2. Cor. 5, 20. Eph. 6. 20. Ideò non frigidè, non timidè, sed omni cum imperio & autoritate loquatur, hortetur, arguat.

X L I. 4. Μηδὲς σε περιφρονέτω, nemo te contemnat, s. despiciat. Declarat n. verbum περιφρονεῖν h. l. idem, quod καταφρονεῖν, insigniter despiciere, contemnere, significatione ἀνηλικῆ, vi præposit. περι, ut in περιβεβλητῶν, singulari injuriâ & contumeliâ afficio, injuriosissimus & contumeliosissimus sum, περιελάυνω vehementer vexo, violenter traho, περιδακρύω valde & übertim fleo. 2. vel etiam περιφρονεῖτω est ὑπερφρονεῖτω i. e. περισοῦς φρονεῖτω, nemo te plus sapere auffsit, ut supervacaneam sapientiam aliorum compesci oportere intelligatur, h. l. doceri, explicatore Camerario. Commonefacere a. hoc præcepto voluit i. Titum, quò in omnibus vocationis suæ partibus & tota vitæ conversatione talem se gerat, ut nemo ipsum jure despiciere possit. 2. Cretenses Titi Auditores & Discipulos, ut ipsum tanquam

I.

Virum de aeterna hominum Prædestinatione tantùm inter exercitatos Theologos, non v. coram omnibus & in publico cœtu, modo tamen debito, sit disputandum? Illo negato, posterius affirm.

II.

An rectè Calvinus & pleriq; olim ejusdem Discipuli, Beza, Sohnius, Piscator, Perkinsius, Bucanus, Prædestinationis vocem generaliter accipientes, duas ejus siue species siue partes faciant; aliam ad vitam, siue salutem, & vitam aeternam, nempe electionem; aliam ad mortem, interitum siue damnationem aeternam, nim; reprobationem? Neg.

III.

An sit discrimen inter ἐκκλησίᾱς nominaliter: & ἐκκλησιῶν participialiter, & quidem tale, ut omnes quidem ἐκκλησίαι sint ἐκκλησιῶν; sed non contrà: adeoq; duo ista vocabula sint quidem ἀντιστρέφοντα i. e. ex una tantùm sui parte reciproca: non v. ἀντιστροφα i. e. ex utraq; sui parte reciproca? Neg. contra Huber: ex Marc. 13. v. 20. & 1. Cor: 1. v. 26 / 27 / 28.

